

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Slotsholmsgade 12
1216 København K
Att: Søs Joanna Brydegaard Rasmussen

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V
T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk
CVR DK 25 52 95 29

Høringssvar vedr. udkast til ændring af bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjorder med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter) (journalnummer 2023-1659)

Vi sender hermed Landbrug & Fødevarers bemærkninger til den høring, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har udsendt d. 7. juni 2023 vedr. ændring af bekendtgørelsen for klima-lavbundsprojekter.

Udtagning af lavbundsjord er et vigtigt redskab for landbrugserhvervet, hvis vi skal nå de reduktionsmål ift. klimagasser, der er opstillet i landbrugsaftalen fra 2021. Den seneste opgørelse viser, at vi nu har lagt ganske godt fra land med indsatsen, og her har klima-lavbundsordningen spillet en væsentlig rolle. De justeringer, der lægges op til, giver en større fleksibilitet ift. gennemførelsen af projekter, og derfor hilser vi dem velkommen. Der er dog fortsat brug for mere grundlæggende ændringer i ordningen.

Arealer under 10 ha

Vi savner fortsat, at klima-lavbundsordningen adresserer de lavbundsarealer, der er under 10 ha. Dette har været drøftet i "Taskforcen for udtagning af kulstofrige lavbundsjorder og kollektive virkemidler", hvor den fælles anbefaling er, at man bør fremme en "fast-track-gennemførelse" af mindre projekter. Vi opfordrer derfor til, at man i forbindelse med fremtidige ansøgningsrunder afskaffer arealkravet på 10 ha og i stedet udelukkende fokuserer på omkostningseffektivitet. Det er i den forbindelse både Landbrug & Fødevarers og SEGES' vurdering, at man vil kunne lave gode projekter på under 10 ha. Det kan bl.a. ske via mere forsimplede ansøgningsprocedurer og krav til forundersøgelserne.

Adgang til jordfordeling

Vi savner desuden fortsat, at Miljøstyrelsens ordning giver mulighed for jordfordeling og køb/salg af arealer. Engangskompensation kan være det bedste redskab i nogle tilfælde. I andre tilfælde vil det være jordfordeling og køb og salg af arealer til markedspriser, der er mest relevant for de involverede lodsejere. Dette har ligeledes været drøftet i førnævnte taskforce, og her er anbefalingen, at der skal tilvejebringes mulighed for jordfordeling og køb/salg af projektjord i alle projekter, hvor det er relevant, uanset tilskudsordning. Det kan vi kun bakke op om.

Med venlig hilsen

Mikael Strandbygaard
Chefkonsulent

Miljø & Bæredygtighed

M +45 2857 6901
E mist@lf.dk

4. juli 2023

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrug og Grøn Omstilling
Slotholmsgade 12
1216 København K

fvm@fvm.dk

sjbras@fvm.dk

**Høring over udkast til bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjorder med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klimalavbundsprojekter).
Ref. sagsnummer 2023-1659.**

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har med brev af 7. juni 2023 udsendt udkast til bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjorder med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klimalavbundsprojekter) i høring.

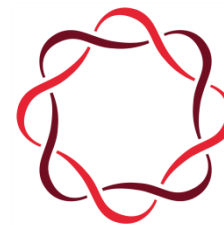
Landinspektørforeningen takker for muligheden for at fremkomme med bemærkninger til udkastet.

Foreningen har gennemgået høringsmaterialet og har ingen bemærkninger til de foreslåede ændringer, som langt hen ad vejen er ændringer, som forbedrer processen for involverede parter og i sidste instans kan fremme udtagningen af kulstofrige lavbundsjorder med henblik på klimatilpasning.

Landinspektørforeningen står gerne til rådighed for en uddybning af de fremsatte bemærkninger.

Med venlig hilsen

Torben Juulsager
Formand

Høringsvar til udkast til bekendtgørelse om Klima-lavbundsprojekter

Vi takker for lejligheden til at komme med bemærkninger i forbindelse med ændring af bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjord med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter).

Det foreslåede udkast indeholder bl.a. ændringer om mulighed for fravigelse fra beliggenhedskriteriet, mulighed for rateudbetaling og ændrede muligheder for udbetaling af lodsejerkompensation. Herudover erstattes bekendtgørelsens juridiske ophæng i to tekstanmærkninger på finansloven med en række bemyndigelsesbestemmelser i *lov om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.* (CAP-loven).

Vi har ikke bemærkninger til de foreslåede ændringer af bekendtgørelsen. Udkastet udvider mulighederne for udbetaling af lodsejerkompensation, og bekendtgørelsen opdateres efter gennemførelsen af CAP-loven. Derfor bør reglerne om panthaverinddragelse, som er fastlagt i CAP-loven, også gennemføres i bekendtgørelsen. Det vil bidrage til smidig gennemførelsen af udtagningsprojekterne.

Vi bakker op om lavbundsprojekter, som er et centralt element i den politiske aftale om grøn omstilling af dansk landbrug. Vi ønsker med vores bemærkninger at støtte op om, at de miljøforbedrende projekter kan gennemføres og at mulige hindringer for projekternes gennemførelse bliver mindsket i videst muligt omfang, både aktuelt og i fremtiden. Derfor støtter vi op om gennemførelsen af reglerne om panthaverinddragelse, som er beskrevet i CAP-loven.

Det fremgår af CAP-lovens bemærkninger i *punkt 3.1.4. Udtagningsprojekter og pant*, at

"Med bestemmelserne i dele af lovforslagets kapitel 2 samt kapitel 3 vil ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri bl.a. blive bemyndiget til at fastsætte regler vedrørende tilskudsordninger om udtagning af landbrugsarealer til anden anvendelse, herunder udtagning af lavbunds-jorde. Udtagning af arealer har betydning for mange samfundsinteresser, herunder for sikkerheden for penge- og realkreditinstitutternes udlån til

Høringsvar

5. juli 2023

Dok: FIDA-1223305890-688122-v1

Kontakt Frederik Dam Hansen

landbruget. Det er hensigten, at der i bekendtgørelser vedrørende udtagning af arealer i relevant omfang indsættes regler om, at panthavere, herunder realkredit- og pengeinstitutter, orienteres om konkrete udtagningsprojekter, inden der indsendes ansøgning om tilskud. Ligeledes indsættes i relevant omfang regler om, at der ved anmodning om udbetaling af tilskud skal foreligge dokumentation for en eventuel aftale mellem lodsejere og panthavere i prioriteringsrækkefølgen om hel eller delvis udbetaling af lodsejeres tilskud til panthavere."

Det er bestemt ved lov, at der skal indsættes regler om panthaverinddragelse i bekendtgørelsen, og vi vil derfor understrege vigtigheden af, at de bliver implementeret i bekendtgørelsen hurtigst muligt.

Med venlig hilsen

Peter Jayaswal

Direktør for realkredit og ejendomsfinansiering

Direkte nr: +45 4029 5574

PJ@fida.dk

Hørings svar

FIDA-1223305890-688122-v1

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Holbergsgade 6
1057 København K

Sendt til: fvm@fvm.dk
Kopi til: sjbras@fvm.dk

KL's høringssvar til høring af udkast til bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjord med henblik på oprettelse af naturlig hydrologi (jeres journalnr. 2023-1659)

KL takker for muligheden for at kommentere på høring over udkast til bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjord med henblik på oprettelse af naturlig hydrologi.

Det har ikke været muligt for KL at foretage en politisk behandling af høringssvaret inden for høringsfristen. Derfor tages der forbehold for den efterfølgende politiske behandling af høringssvaret.

Generelle bemærkninger

Udkastet til bekendtgørelse indeholder en række ændringer og justeringer, som skal fremme udtagning af kulstofrige lavbundsjord og dermed understøtte målene i *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug* (landbrugsaftalen) fra oktober 2021.

Muligt at fravige beliggenhedskriteriet

Bekendtgørelsesudkastet lægger op til, at det bliver muligt at fravige beliggenhedskriteriet for projekter, som opfylder øvrige kriterier, herunder kravet om omkostningseffektivitet. KL bakker op om dette initiativ, som vil muliggøre realisering af flere omkostningseffektive projekter og give øget fleksibilitet mht. projektejernes dialog med lodsejerne om lokalisering.

Som KL forstår det, så omfatter ændringen også mulighed for fravigelse af størrelseskriteriet, hvilket betyder, at der ligeledes kan søges om tilskud til projekter under 10 ha, hvis de opfylder øvrige kriterier. KL bakker også op om dette. Det er dog vigtigt, at små projekter koordineres med planlægning af større projekter, så man ikke risikerer at de små projekter spænder ben for udtagning af store arealer. Planlægning og koordinering af dette bør ske i vandoplandsstyregrupperne (VOS'erne).

Udbetaling af tilskud i rater

KL hilser velkomment, at de foreslåede bekendtgørelsesændringer giver mulighed for udbetaling af tilskud i op til fire årlige rater, jf. § 24. Med de nuværende regler er der kun mulighed for udbetaling af tilskud to gange, hhv. efter endt forundersøgelse og efter endt realisering af et projekt. Dette kræver en vis likviditet, som flere – især mindre - kommuner har vanskeligt ved at opretholde igennem hele projektperioden. Handlevilligheden hos kommunerne er stor, og den foreslåede ændring af bekendtgørelsen er derfor særdeles positiv.

Dato: 30. juni 2023

Sags ID: SAG-2023-02756
Dok. ID: 3348901

E-mail: GUNI@kl.dk
Direkte: 3370 3538

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

Hurtigere udbetaling af lodsejerkompensation

Med hensyn til ændrede muligheder for udbetaling af lodsejerkompensation, så er det positivt, at bekendtgørelsens § 25 ændres således, at Miljøstyrelsen fremadrettet kan udbetale lodsejerkompensation direkte til de lodsejere, hvor en kommune er tilsagnshaver, hvis kommunen anmoder om det. På denne måde sikres det, at lodsejere ikke skal vente – ofte flere år - til projektet er realiseret med at modtage deres kompensation.

Projektredskaber og kompensationssatser

KL noterer sig, at kommunernes projektredskaber i klima-lavbundsordningen fortsat er begrænset til de i § 17 beskrevne kompensationssatser. Mens klima-lavbundsordningens projektredskaber for Naturstyrelsens projekter også rummer mulighed for jordfordeling og køb/salg af projektjord. Mulighed for jordfordeling og køb/salg af projektjord er HELT centralt i de fleste udtagningsprojekter.

KL anbefaler derfor på det kraftigste, at kommunerne får adgang til de samme projektredskaber som Naturstyrelsen. Det gælder særligt adgang til jordfordeling og køb/salg af projektjord i klima-lavbundsordningen for at sikre størst mulig fremdrift i udtagningsindsatsen.

Vedr. kompensationssatser, så kan der jf. bekendtgørelsens § 17 udbetales en kompensation på 82.500 kr. pr. hektar for jord i omdrift, 35.500 kr. pr. hektar for permanent græs og 4.500 kr. pr. hektar for naturarealer. Bekendtgørelsens satser til lodsejerkompensation for værditab ved gennemførelse af et klima-lavbundsprojekt er således uændrede.

KL bemærker, at der er meget stor forskel på værdien af jord på tværs af landet. Nogle jorde har en værdi, der ligger langt over kompensationssatserne, og det påvirker lodsejernes incitamentet for deltagelse i udtagningsprojekter. I nogle dele af landet er det derfor vanskeligt at gennemføre udtagningsprojekter, da lodsejerne har større økonomisk fordel af at bruge jorden til fx solceller, jagt eller højbærgrøder. KL opfordrer til, at lodsejernes økonomiske incitament for at indgå i udtagningsprojekter forbedres. De nuværende kompensationssatser står mange steder ikke mål med de reelle priser på projektjorden.

Endeligt bemærker KL, at der er stor forskel på kompensationen for naturarealer i hhv. den nationale klima-lavbundsordning (4.500 kr. pr. hektar) og den EU-finansierede lavbundsordning (0 kr. pr. hektar). Dette medfører uhensigtsmæssig konkurrence imellem de to ordninger og forringer mulighederne for at realisere mange projekter i højt tempo så længe kommunerne ikke har adgang til jordfordeling og køb/salg af projektjord i klima-lavbundsordningen.

KL sætter stor pris på dialogen med staten og øvrige interessenter om udtagningsindsatsen i bl.a. den nationale styregruppe og taskforcen for udtagningsindsatsen og de kollektive kvælstofvirkemidler. KL indgår meget gerne i yderligere dialog med staten om forbedring af tilskuds-setup og incitamentsstruktur med henblik på at sikre udtagning af mest mulig lavbundsjord hurtigst muligt.

Biodiversitet

Bekendtgørelsen understøtter fokus på biodiversitet i forbindelse med projektudformningen. Dette ses bl.a. i § 13 og bilag 1, hvor natur og biodiversitet er et af flere prioriteringskriterier. KL gør opmærksom på, at der er risiko for, at netop dette tema nedprioriteres i projekter, som udfordres på omkostningseffektiviteten. Danmark har en udfordring med at sikre biodiversiteten generelt. Derfor vil det være oplagt at benytte klima-lavbunds projekter, hvor dyrkningsjord tages ud af drift, til at skabe mere biodiversitet for få ekstra midler.

I er meget velkomne til at vende tilbage til KL, hvis I ønsker uddybning, konkretisering eller dialog på baggrund af dette høringssvar.

Med venlig hilsen

Gunilla D. Ørbech
Konsulent

Dato: 30. juni 2023

Sags ID: SAG-2023-02756
Dok. ID: 3348901

E-mail: GUNI@kl.dk
Direkte: 3370 3538

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 3

Høringssvar til Bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjord

Fredericia, den 29. juni 2023

1 Indledning

Tak for muligheden for at komme med høringssvar på: *"Bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjord med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter)"*, jeres j.nr J.nr. 2023-1659, link til høeringsportalen: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67602>.

2 Bemærkninger

2.1 Kapitel 2 § 6 stk. 1

Det fremgår bl.a., at

"Mindst 60 % af projektarealet er beliggende p kulstofrige lavbundsjord med minimum 6 % organisk kulstofindhold."

Bæredygtigt Landbrug påpeger, at der er begrænset viden om udledninger fra arealer (jord) med et kulstofindhold mellem 6-12%. Derfor anbefales det at hæve minimumsgrænsen markant, indtil ny viden foreligger.

Et særligt dilemma opstår, når vandstanden øges på et bestemt areal, da dette ofte kan påvirke de omkringliggende arealer. Dette kan medføre uønskede konsekvenser for både dyrkningsværdien og biodiversiteten på disse områder. Generelt er der stor forskel på, hvordan forskellige arealer bør håndteres optimalt.

2.2 Kapitel 4 § 9.

Bæredygtigt Landbrug er af den opfattelse, at forundersøgelsen ikke adresserer risikoen for udledning af fosfor tilstrækkeligt og undervurderer desuden den øgede udledning af metan.

Risikoen for udledning af fosfor er særlig relevant i forbindelse med organiske jorde i omdrift, da de ofte har et højt indhold af jernbundet fosfor, der kan frigives, når iltadgangen bliver begrænset ved vådlægning. Det er afgørende at foretage en videnskabeligt underbygget karakterisering af forholdene, der påvirker frigivelse og tilbageholdelse af fosfor på forskellige lavbundsjord. Der er også behov for udvikling og implementering af afværgeforanstaltninger på både vådlagte og planlagt vådlagte områder, hvor øget fosforudledning udgør et problem eller er forventet at blive det. Desværre er dette problem utilstrækkeligt adresseret i forundersøgelsen.

Vådlægning af organisk jord medfører også en øget risiko for udledning af metan, som er en potent drivhusgas. Både danske og udenlandske undersøgelser viser, at udledningerne kan være så omfattende, at der kan gå adskillige år, før der opnås en reel klimaeffekt. Desværre er de danske undersøgelser blevet

udført over et begrænset antal år, og der er derfor behov for mere viden om mulighederne for at begrænse metan emissionen. Dette inkluderer en forståelse af, hvordan lokale jordbundsforhold påvirker dannelse og omsætning af metan ved vådlægning. Bæredygtigt Landbrug anbefaler, at dette forhold omtales og vurderes i bekendtgørelsens Kapitel 4, § 9.

2.3 Kapitel 7 § 17

I en fremtid med forventede høje fødevarerpriser og øget konkurrence om jord, vurderes det, at satserne for lodsejerkompensation for værditab er for lave.

Med stigende fødevarerpriser og øget konkurrence om jordressourcer bliver det stadig vigtigere at sikre rimelige erstatningsordninger for lodsejere, der oplever værditab som følge af forskellige tiltag. De nuværende satser for lodsejerkompensation er ikke tilstrækkeligt afstemt i forhold til disse fremtidige udfordringer.

For at sikre en bæredygtig udvikling er det afgørende at revurdere og øge erstatningsniveauerne, så de bedre afspejler de potentielle økonomiske tab, som lodsejere kan opleve. Dette vil bidrage til at sikre en mere afbalanceret og hensigtsmæssig anvendelse af jordressourcerne samt støtte landbrugserhvervet i en tid med øget konkurrence og pressede fødevarerpriser.

2.4 Kapitel 10 § 22 stk. 3

Hvis et tilsagn om tilskud ændres på baggrund af ændringer i EU-statsstøttereglerne eller på grund af fejlagtige oplysninger givet af ministeriet, er det afgørende, at tilsagnshaveren har mulighed for ikke at acceptere de ændrede betingelser. Som angivet i afsnit 3 bør tilsagnshaveren have ret til at modtage udbetaling af de allerede aftalte udgifter. Desuden er det vigtigt, at tilsagnshaveren kan få kompensation for eventuelle indtægtstab, hvis arealet har været underlagt dyrkningsmæssige restriktioner.

Det er afgørende at sikre, at tilsagnshaveren ikke bliver pålagt byrder eller økonomiske tab som følge af ændringer i tilskudsbetingelserne, der skyldes eksterne faktorer som ændrede EU-statsstøtteregler eller urigtige oplysninger givet af ministeriet. Tilsagnshaveren bør have ret til at opretholde de oprindelige betingelser og modtage de allerede aftalte midler for at undgå økonomisk skade. Derudover bør eventuelle manglende indtægter, der skyldes dyrkningsrestriktioner på arealet, også kompenseres for at opretholde en rimelig og retfærdig behandling af tilsagnshaveren.

2.5 Bilag 1 Prioriteringer af ansøgninger om tilsagn om tilskud til klima-lavbundsprojekter jf. § 13

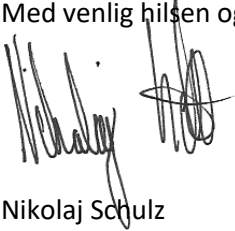
Pkt. "Rent vandmiljø"

Det er nødvendigt at foretage en videnskabelig karakterisering af de forhold, der påvirker frigivelse og tilbageholdelse af fosfor på projektarealet ved hjælp af jordbundsanalyser.

Når det kommer til skemaet "Spænd i pointsætning", er der en fejl i kolonnen "Minimum med MUFJO", hvor "Projektparathed" er tildelt 200 point. Dette må være en fejltagelse, da det virker uhensigtsmæssigt eller urealistisk at give så mange point for "Projektparathed". Det er nødvendigt at revidere og rette denne

fejl i pointfordelingen for at sikre en mere rimelig og afbalanceret vurdering af forskellige kriterier i skemaet.

Med venlig hilsen og på vegne af Bæredygtigt Landbrug

Nikolaj Schulz
Chefjurist